

Rozpočtový výhled na rok 2023 a 2024 (obecný komentář)

Při zpracování rozpočtového výhledu v dílci zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti a zákona č. 24/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti, jsme byli na začátku roku 2022 postaveni před nelehký úkol predikovat výnosy a náklady rozpočtu ÚEB na roky 2023 a 2024. Predikce rozpočtů na další dva roky je aktuálně zvláště obtížná, protože bude třeba odhadnout dopady pandemie covidu-19 (průběh, rozsah, dobu trvání a ekonomické důsledky pro stát, což jsou faktory, které se nutně musí projevit i v našem rozpočtu). Mimo to je pro to nutné predikovat budoucí vývoj cen energií, což je položka, která velmi výrazně ovlivňuje výdajovou složku našeho rozpočtu. V neposlední řadě rozpočtový výhled sestavujeme v době rozpočtového provizoria na stávající rok, kdy dotace od zřizovatele (RVO) na rok 2022 je a ještě nějakou dobu bude pouze ve fázi předběžného předpokladu.

Byl v podstatě možný dvojí přístup. V první variantě zahrnout do výnosové části jen skutečně již smluvně potvrzené finanční prostředky (běžící projekty a smlouvy), provést solidně podložený kvalifikovaný odhad v oblasti dotace zřizovatele (číselné údaje plánu), zisku z licencí, smluvního výzkumu a vydávání časopisů. A na základě takto stanovených výnosů upravit náklady. Tato metoda by znamenala, že by výsledný rozpočtový výhled výrazně neodpovídal budoucí realitě: nepočítal by se ziskem dalších, v tuto chvíli neznámých finančních prostředků z grantových soutěží, které jsou či teprve budou vypsány.

Proto byla pro přípravu rozpočtového výhledu použita metoda druhá, kdy aproximujeme úspěch v budoucích grantových soutěžích podle úspěšnosti dosahované v letech minulých, přihlížíme k plánům poskytovatelů vyhlásit a vyhodnotit veřejné soutěže o prostředky na výzkum a vývoj (zejména z evropských fondů) a naší možné účasti a úspěšnosti v nich, predikujeme objem prodeje jabloní na několika kontinentech na základě námi udělených licencí, zohledňujeme končící projekty a s tím spojené finanční výpadky. Jsme přesvědčeni, že tato metoda podává výrazně bližší odhad našeho rozpočtu na další dva roky, jakkoli z předcházející věty je více než zřejmé, že se pohybujeme v oblasti značné plánovací nejistoty.

K rozpočtovému výhledu na roky 2023 a 2024 je přiložen následující specifický komentář, který pro jednotlivé hlavní účetní položky osvětluje východiska a specifikuje premisy užití při konstrukci rozpočtu.

Náklady jsou v případě rozpočtu ÚEB vždy odvozeny od výnosů tak, aby navrhovaný rozpočet byl koncipován jako vyrovnaný. Tak tomu bude i v letech 2023 a 2024.

V roce 2023 nás podle aktuálních informací bude čekat zásadní propad rozpočtu.

Propad rozpočtu bude způsoben zejména třemi příčinami, kterými jsou stagnace dotace od zřizovatele, propad finančních prostředků získaných v grantových soutěžích od poskytovatelů, a zvýšená míra inflace a výrazný nárůst cen.

Střednědobý výhled financování činnosti Akademie věd na roky 2023 a 2024 počítá se stagnací dotace. Meziroční navýšení dotace od zřizovatele bylo poslední roky nižší než míra inflace, ale situace je ještě horší v oblasti přístrojových investic, kde se od roku 2018 množství zřizovatelem přidělených finančních prostředků výrazně snížilo.

V polovině roku 2023 bude končit i druhý z projektů center (první končí již na konci roku 2022), které přinášejí velmi významný díl financí do rozpočtu. Poslední měsíce řešení jsou již spojeny s poklesem provozního rozpočtu v materiálové části, čerpání v oblasti osobních prostředků zůstává nezměněno. Z těchto dvou projektů je aktuálně financováno více než 37 úvazků (FTE), a to většinou klíčových pracovníků ÚEB. V důsledku ukončení dvou projektů OP VVV se rozpočet sníží o několik desítek miliónů korun (přesná kalkulace je v tuto chvíli nemožná, závisí na množství financí, které se podaří vyčerpat během roku 2022). Aktuálně je vysoce nepravděpodobné, že by tento výpadek v roce 2023 nahradil nějaký jiný a srovnatelně velký zdroj peněz. Připravovaný program JAK (Jan Ámos Komenský) by snad měl být vyhlášen až ve druhé polovině roku 2022 a po zkušenostech s časovou osou v obdobných projektech OP VVV a OP VaVPI je pravděpodobné, že čerpání z projektu (pokud vůbec uspějeme) nezačne dříve než v roce 2024. Výrazný propad rozpočtu (kvalifikovaným odhadem o pětinu) spolu s rostoucími náklady na provoz bude samozřejmě znamenat značné omezení činnosti spojené s redukcí počtu zaměstnanců.

Vedle končících projektů center bude zřejmě pokračovat stagnace či propad v získávání projektů GAČR a MŠMT. Na tomto poklesu se bude podílet předpokládaná snížená úspěšnost návrhů při stagnujícím rozpočtu GAČR a dílčí změna strategie udělování grantů GAČR. Závažným problémem je omezení či zastavení vypisovaných soutěží na nové projekty u poskytovatele MŠMT (COST, Kontakt, a další - jako tomu bylo už v roce 2021) z důvodu covidové pandemie a rozpočtových škrťů. V oblasti menších projektů COST a Kontakt poslední soutěž o nové projekty proběhla v roce 2020, od té doby nová soutěž vypsána nebyla a stávající zpravidla tříleté projekty se chýlí ke konci. Množství financí, směřovaných prostřednictvím těchto projektů z MŠMT do ÚEB, se proti roku 2020 snížilo o cca 13 mil. Kč a propad zřejmě bude pokračovat i v roce 2023.

Současná míra inflace (meziroční nárůst 11,1 %, únor 2022) a výrazně zdražené energie znamenají další prohloubení propadu rozpočtu. Na výdajové stránce rozpočtu se objevují nové položky (především dramaticky rostoucí ceny energií, výrazně se zvyšující publikační náklady, nový typ licence na software Microsoft). Je pravděpodobné, že v roce 2023 bude doznívat energetická krize, nicméně nelze předpokládat, že ceny energií výrazně poklesnou. To bude opět znamenat výraznou zátěž rozpočtu ÚEB (v roce 2022 očekáváme, že meziročně téměř pětinasobně navýšené náklady za elektrickou energii dosáhnou částky kolem 15 mil. Kč, tj. více než 12 % našeho RVO). Velkou neznámou je i ekonomický dopad války na Ukrajině.

V roce 2023 na základě běžících a nově uzavřených smluv předpokládáme stagnaci či mírný nárůst výnosů z prodeje licencí na odrůdy vyšlechtěných jabloní. Tento odhad je do jisté míry problematický, protože výše plnění partnerů ve světě jsou odvislá od počtu prodaných stromků, resp. i úrodě jablek (u některých typů smluv). Zde lze predikovat plány pěstitelů i zájem koncových spotřebitelů, nicméně extrémní výkyvy počasí v zemích hlavních partnerů (USA, Itálie, Švýcarsko, Německo) mohou znamenat citelný propad finančních výnosů (jako se tomu stalo v roce 2015 v důsledku extrémního sucha v USA). Velkou neznámou je kromě klimatických změn i dopad pandemie na tento sektor. Výnos ovlivňuje i aktuální kurz koruny. Na základě již uzavřených licenčních smluv by měl výnos z licencí na látky užívané v zemědělství v roce 2023 vzrůst.

V roce 2023 předpokládáme, že se stabilizuje finanční bilance vydávaných časopisů, rozkolísaná nucenou odhláškou od vydavatelství Springer a přechodem na *open access* režim a také covidovou pandemií. Finanční bilance obou časopisů v tomto roce by již měla skončit v černých číslech a nadále by oba časopisy měly fungovat s malým, leč stabilním ziskem. Pokud se bude časopisům finančně dařit, v první fázi (rok 2023) ještě předpokládáme nějaké investice do chodu redakcí, teprve v dalších letech by případný zisk měl být využíván ve prospěch ústavu.

Na rok 2023 předpokládáme, že na základě již uzavřených smluv výnosy ze smluvního výzkumu zůstanou přibližně na stávající úrovni.

Rozpočtový výhled na rok 2024

V roce 2024 doufáme v navýšení dotace od zřizovatele, alespoň ve výši inflace. Stejně tak věříme, že bychom mohli uspět alespoň v některém z připravovaných projektů JAK či NCK 2. Pokusíme se opět navýšit zisk z prodávaných licencí, a to jak zvýšenou úspěšností na ovocnářském trhu, tak výrazným zvýšením tržeb za licence na syntetizované chemické látky užívané v zemědělství.

RNDr. Martin Vágner, CSc.

ředitel ÚEB